

Република Србија
ВРХОВНИ СУД СРБИЈЕ

Гж 12/05

10.03.2005. година

Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд Србије у Београду, у већу састављеном од судија Снежане Андрејевић, председника већа, Трајана Мађара и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА, кога заступа АБ, адвокат, против туженог: "ББ", ради утврђења и накнаде штете, одлучујући о жалби туженог изјављеној против пресуде Окружног суда у Новом Саду П. 8/04 од 8.4.2004. године, у седници одржаној дана 10.3.2005. године, донео је

П Р Е С У Д У

I ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Окружног суда у Новом Саду П. 8/04 од 8.4.2004. године у ставу другом изреке и ОДБИЈА захтев тужиоца АА, којим је тражио да се обавезе тужени "ББ", да тужиоцу накнади нематеријалну штету због повреде моралних права у износу од 100.000,00 динара нето са затезном каматом од 8.4.2004. године до исплате и накнади му трошкове поступка у износу од 49.800,00 динара, као неоснован.

II Свака странка сноси своје трошкове.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Окружног суда у Новом Саду П. 8/04 од 8.4.2004. године: 1) утврђено је да је тужилац аутор техничког унапређења ВВ код туженог; 2) обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због повреде моралних права исплати износ од 100.000,00 динара нето са законском затезном каматом од 8.4.2004. године до исплате, као и да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати 49.800,00 динара; 3) вишак тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се утврди да му по основу коришћења предметног техничког унапређења припада новчана накнада и обавезе тужени на исплату накнаде за коришћење техничког унапређења у износу од 73.828,00 динара са законском затезном каматом од 1.3.1986. године до исплате, накнаде нематеријалне штете преко досуђеног износа од 100.000,00 динара нето до траженог нето износа од 150.000,00 динара, са затезном каматом од 1.3.1999. године до исплате, затезне камате на досуђени износ накнаде нематеријалне штете од 100.000,00 динара почев од 1.3.1999. године до 8.4.2004. године, одбијен је као неоснован; 4) одбачена је тужба у делу захтева за поништај одговора туженог број 495 од 8.2.1999. године.

Против ове првостепене пресуде тужени је благовремено изјавио жалбу у погледу одлуке о накнади штете и трошкова поступка (став 2. изреке) из свих законских разлога из члана 353. ЗПП.

Жалбу је изјавио и тужилац против наведене првостепене пресуде у ставу три и четири изреке због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд Србије је решењем Гж. 59/04 од 20.10.2004. године: 1) одбацио као неблаговремену жалбу тужиоца изјављену против наведене првостепене пресуде Окружног суда у Новом Саду П. 8/04 од 8.4.2004. године; 2) вратио предмет првостепеном суду ради отклањања процесног недостатка у заступању туженог, обзиром да је жалбу у име туженог поднело лице које нема пуномоћје.

Како је првостепени суд отклонио овај процесни недостатак у заступању туженог, обзиром да је директор туженог доставио пуномоћје којим овлашћује подносиоца жалбе за заступање туженог у овом спору, Врховни суд је испитао наведену првостепену пресуду у преосталом побијаном делу (став 2. изреке), у смислу члана 365. раније важећег Закона о парничном поступку, који се на основу члана 491. став 1. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 125/04) примењује у случају када је пре ступања на снагу новог закона донета првостепена пресуда или решење којим се поступак пред првостепеним судом окончава, и нашао да је жалба основана.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је аутор техничког унапређења које се односи на измену квалитета материјала од којих се израђују делови који се уграђују ВВ. Овим техничким унапређењем постиже се умањење застоја у производњи ___ и омогућује већа производња, јер делови израђени од материјала са измењеним квалитетом дуже трају, ређе се мењају, а цена одливака израђених од материјала са измењеним квалитетом је нижа, као и трошкови за њихову замену јер се ређе мењају. Техничко унапређење тужиоца било је коришћено код туженог од 1983. године до 2003. године. Тужилац је био у радном односу код туженог у време примене ове иновације, а пријаву техничког унапређења са елаборатом поднео је туженом 5.5.1984. године. Тужени није спровео поступак по овој пријави, нити је тада имао општи акт о вредновању оваквог стваралаштва, а Правилником о подстицању и вредновању стваралаштва који је ступио на снагу 20.8.1988. године нису регулисане иновације настале пре његовог

стваралаштва која је ступило на снагу 20.8.1999. године имену рекулсивне иновације настале пре његовог ступања на снагу. Тужилац је 13.1.1999. године захтевао доношење одлуке о његовој пријави од 5.5.1984. године, али се тужени у одговору на тај захтев позивао на одредбе о општем року застарелости потраживања од 10 година, обзиром да је техничко унапређење тужиоца било у употреби од 1983. године. Тужбу за накнаду нематеријалне штете због повреде моралних права тужилац је поднео дана 1.3.1999. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да су имовинска права тужиоца као аутора овог техничког унапређења застарела, али да његова морална ауторска права не застаревају и да тужиоцу припада новчана накнада штете у досуђеном износу због њихове повреде, јер је тужени користио техничко унапређење тужиоца не означавајући да се ради о његовом стваралаштву, због чега тужилац и сада трпи душевни бол.

Жалбом туженог се основано указује да је првостепени суд одлучујући о захтеву тужиоца за накнаду нематеријалне штете због повреде моралних ауторских права тужиоца као творца наведеног техничког унапређења погрешно применио материјално право, јер је на основу чињеница које је утврдио извео неправилан закључак о року застарелости потраживања накнаде ове штете.

Ауторска морална и имовинска права припадају ауторима као творцима ауторских дела, проналазака, техничких унапређења или других дела из области индустријске својине, али је предмет заштите трајања ових права и њихово искоришћавање уређено посебним прописима на различите начине, зависно од врсте и интелектуалне творевине. Тако су, у време примене техничког унапређења тужиоца, предмет, субјекти права, трајање и заштита ауторских права оригиналних духовних творевина које представљају ауторско дело били уређени савезним прописима: Законом о ауторским правима ("Службени лист СФРЈ" бр. 19/78, 24/86, 21/90), а потом Законом о ауторским и сродним правима ("Службени лист СРС" бр. 24/98). Међутим, ауторска права проналазача и аутора техничких унапређења, њихово трајање субјекти права и предмет заштите били су уређени посебним савезним прописима: Законом о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања ("Службени лист СФРЈ" бр. 34/81, 3/90 и 2/90), а потом Законом о патентима ("Службени лист СРЈ" бр. 15/95, 35/95, 28/96). То значи да се права аутора техничких унапређења не штите по општим одредбама о заштити моралних и имовинских права аутора оригиналних духовних творевина које представљају ауторско дело између осталог и обавезним навођењем имена аутора који их је створио из наведеног Закона о ауторском праву, односно Закона о ауторским и сродним правима, већ по наведеним посебним прописима о заштити техничких унапређења.

Према члану 159. у вези члана 166. Закона о заштити проналазака техничких унапређења и знакова разликовања ("Службени лист СФРЈ" бр. 34/81, 3/90 и 20/99) који је важио у време почетка примене техничког унапређења чији је творац тужилац и предаје документације о техничком решењу чији је аутор тужилац 5.5.1984. године, аутору техничког унапређења припада посебна накнада за коришћење техничког унапређења зависно од доприноса тог техничког унапређења повећању дохотка или смањењу трошкова или губитака у организацији удруженог рада у којој се техничко унапређење примењује и за време његовог примењивања, а највише пет година од дана почетка примењивања. Истеком овог рока техничко унапређење се може користити и примењивати слободно, без плаћања посебне ауторске и имовинске накнаде, а одредбе овог Закона од члана 159-172. примењују се и на проналаске и техничко унапређења из радног односа.

Имајући у виду да је наведеним прописима заштита и трајање ауторских и имовинских права творца техничких унапређења одређена императивним нормама и ограничена на време од највише 5 година од дана почетка примене техничког унапређења, тужилац је заштиту својих повређених ауторских моралних права могао захтевати у року од 5 година од почетка примене техничког унапређења чији је аутор: 1983. године до 1988. године, јер је по протеклу овог рока искоришћавање техничког унапређења потпуно слободно.

Када је у оквиру овог рока од 5 година дошло до повреде ауторских моралних права или ауторских имовинских права творца техничког унапређења, они су имали право и на накнаду штете због повреде својих ауторских права.

Како појединачна потраживања накнаде штете застаревају у року из члана 376. став 1. (3 године), потраживање накнаде ове нематеријалне штете због повреде моралних ауторских права тужилац је могао захтевати у накнадном року од 3 године, то значи да је истеком календарске 1991. године истекао застарни рок из члана 376. став 1. ЗОО у коме је тужилац потраживање накнаде ове штете могао остварити. Стога је потраживање накнаде ове штете у време подношења тужбе 1.3.1999. године, по становишту Врховног суда већ било застарело, а захтев тужиоца због тога неоснован.

Са изнетих разлога Врховни суд је нашао да је приговор застарелости који је истакао тужени основан, да је потраживање накнаде ове штете застарело и да је захтев тужиоца неоснован, па је преиначио наведену првостепену пресуду у побијаном делу и одбио захтев тужиоца за накнаду ове нематеријалне штете због застарелости.

Како у поступку пред првостепеним судом није било битних повреда из члана 354. став 2. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, а ни битних повреда на које се жалбом туженог указује, Врховни суд је на основу члана 373. став 3. у вези члана 166. став 2. и 154. став 2. ЗПП, одлучио као у изреци.

Председник већа-судија,

Снежана Андрејевић, с.р.

За тачност отправка

сђ